

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Жешувський університет (Польща)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)**

Матеріали

II міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

11 квітня 2017 року

**Харків
ХНПУ
2017**

актуалізувати педагогічно цінні ідеї та досвід минулого з досліджуваної проблеми для використання цих здобутків у сучасних умовах.

Список використаних джерел

1. Гуріна В. Історичний досвід організації музичної освіти в жіночих навчальних закладах. // Час мистецької освіти: зб. матер. III Міжар. наук.-практ. конф. (16-17 квітня 2015 р., м. Харків) / – Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2015. – С. 45–47.
2. Державний архів Одеської області, ф. 122, оп. 1, спр. 26, 86 арк.
3. Державний архів Одеської області, ф. 47, оп. 1, спр. 5655, 128 арк.
4. Державний архів Харківської області, ф. 266, оп. 1, спр. 790, Арк. 42-43.
5. Рачинский С. Заметки о сельских школах. / С. Рачинский. – СПб., 1883. – 123 с.
6. Цорн А. Грамматика танцевального искусства. С атласом. / А. Цорн. – Одесса, 1890. – 348 с. VII доп.

УДК 373

ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ ХРИСТИЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ У ПРАЦЯХ СВЯТИХ ОТЦІВ

І. В. Дерев'янку, м. Харків

У тезах схарактеризовано педагогічні ідеї християнського виховання підлітків у працях Святих Отців, які визначалися як: ідея милосердя і людинолюбства (тобто прояв любові); ідея «благочестя» як результат виховання на основі любові та розумної суворості; ідея патріотизму (дати Вітчизні істинну, цілісну людину); ідея послуху та подвигу як прояв істинної свободи особистості.

Ключові слова: педагогічні ідеї, християнське виховання, духовність, підлітки, приклад вихователів.

The pedagogical ideas of adolescents' Christian upbringing in Holy Fathers' works have been characterized in the article. These ideas are: the idea of charity and philanthropy (expression of love); the idea of purity as a result of upbringing based on love and reasonable strictness; the idea of patriotism (upbringing the great, whole person to serve the native land); and the idea of obedience and bravery as manifestation of true freedom.

Key words: pedagogical ideas, Christian upbringing, spirituality, adolescents, educators' example.

Педагогічні ідеї християнського виховання підлітків розкриваються у працях Святих Отців XVIII – XX ст. Феофана Затворника, Ігнітія Брянчянінова, Митрополита Московського Філарета (Дроздова), Макарія Оптинського, Амвросія Оптинського, Іоанна Кронштадтського та повчання Тихона Задонського, Серафима Саровського, Преподобного Паісія Величковського.

Святитель Тихон (Задонський) (1724-1783 рр.) основною умовою духовного становлення людини вважав освіту, а чинниками, що визначають ефективність останньої, – сімейне виховання та самоосвіту. Святитель Тихон розвивав ідею нерозривності навчання і виховання в процесі освіти, яку він розумів як проявлення через просвіту образу Божого в людині, яка «затемнена» гріхопадінням. Святитель

звертав особливу увагу на християнське виховання підростаючого покоління та співвідносив мету християнське виховання із загальною метою життя християнин, а саме – спасінням душі. На думку Тихона Задонського, будь-яку педагогічну дію слід спрямовувати на максимальне збереження чистоти душі дитини, тобто чистоти, отриманої нею при хрещенні, на формування її правильного внутрішнього стану, на такий розвиток якостей особистості, щоб вона могла увібрати в себе «премудрість». Згідно тлумачення Тихона Задонського, виховання є надзвичайно відповідальною і священною справою, яка нерозривно пов'язана з покликанням педагога. При цьому він ставив акцент на вихованні на позитивних прикладах. Таким прикладом є життя вихователя [1].

Основою педагогічних ідей Преподобного Паїсія (Величковського) (1722-1794) був ідеал чернецтва. Преподобний вказував на важливість читання духовних книг для виправлення життя. При цьому він керувався педагогічним принципом «читати, щоб чинити» [1].

Преподобний Серафим Саровський (1754-1833 рр.) вказував на найбільшу цінність кожної людини як образу Божого. Метою християнського виховання Серафим Саровський вважав «стягання» Духа Святого через благочестиве життя. Преподобний стверджував, що істинним педагогом може бути визнаний тільки той, хто сам піднявся східцями духовної досконалості. Відповідно, взірцем учителя Серафим Саровський називав Ісуса Христа.

Мудрий старець Серафим характеризував християнське виховання молоді як життєвий шлях сходження людини до досконалості душі під керівництвом Божественного Педагога. При цьому всі обставини життя людини мають сприяти її духовному зростанню [2].

Митрополит Московський Філарет (Дроздов) (1782-1867 рр.) звертав особливу увагу на розв'язання проблеми християнського виховання особистості. Він стверджував, що це є умовою повноцінного існування не лише окремого індивідуума, а й усього суспільства та держави в цілому. Святитель Філарет спирався на православне поняття про особистість, яке ґрунтується на вченні про Святу Трійцю як абсолютну Особистість, коли особистість людини повною мірою реалізує себе в любові. Отже, християнське виховання особистості є необхідною умовою її реалізації в усіх сферах діяльності. Як зазначає Святитель, віра, яка з'єднує особистість з Богом, у проекції на інших людей стає доброчесністю, тобто моральною поведінкою. Вона служить запорукою миру і взаєморозуміння і сприяє щастю людини. Християнське виховання, відповідно, є необхідною умовою справжньої освіти. [6, с. 166].

Аналізуючи педагогічні ідеї християнського виховання, які запропонував Макарій Оптинський (1788-1860 рр.), можна зазначити, що першочерговим завданням християнського виховання є пріоритет цінності вічного життя у порівнянні з земним, тимчасовим життям. Іншою педагогічною ідеєю святителя є важливість виховання людського серця. Найголовнішою християнською чеснотою особистості преподобний Макарій називав смирення як необхідний супутник християнської любові, яке досягається через приборкання зла в душі. Основними прийомами християнського виховання Макарій називав слово наставника і

покарання. Засобом християнського виховання святитель вважав читання духовних книг, оскільки вони просвітлюють розум та вказують шлях спасіння [5, с. 218].

Педагогічні ідеї християнського виховання Святителя Ігнатія Брянчанінова (1807-1867 рр.) ґрунтуються на ідеях пріоритету виховання над навчанням, особистісного підходу, послуху (як дисципліни духу), системності (цілісності та послідовності), безперервності, міри та правила. Святитель Ігнатій Брянчанінов вважав одним з основних принципів педагогічної діяльності ставлення до кожної людини як до унікальної, неповторної особистості. Святитель ставив людину в центр тварного буття і писав про те, що надмирний Бог, який стоїть над усім світом, любить людину – і саме тому їй служить увесь світ, створений Богом, і Сам Син Божий Ісус Христос прийшов у світ для того, щоб врятувати людину і показати їй шлях до духовної досконалості. Людина, як головна дійова особа у тварному світі, своїм, зіпсованим або відновленим станом несе особисту відповідальність за долю світу, яка є наслідком її (людини) морального та духовного розвитку. Духовність, яку святитель Ігнатій визначав як життя у Богові, зводиться для людини в надзавдання і вимагає подвигу вдосконалення впродовж усього життя. Тому християнське виховання є важливою необхідністю для людини. На його думку, духовна педагогіка – це передусім педагогіка практична, де все осмислено, пережито, досліджено духовно і поставлено на службу життя та вічності [1].

У відповідності до педагогічних ідей Єпископа Феофан Затворник (1815-1894 рр.), стосовно християнського виховання підростаючого покоління, християнське виховання – це пробудження людського духу. Керуючись концептом «духовність», він визначав дух як живу силу, «вдихнуту Богом», яка робить людину вищою за всі інші тварі та підносить її від земного до небесного. Важливим інститутом виховання для дитини є родина, яка повинна впливати на духовне становлення особистості дитини ще з колиски – через створення відповідної атмосфери навколо неї [2].

Педагогічні ідеї християнського виховання підлітків у Преподобного Амвросія Оптинського (1812-1891 рр.) були пов'язані з ідеєю свободи. Зокрема, він вказував на те, що безмежна свобода може зашкодити дитині і навіть згубити її. Старець писав, що свобода і розум дані людині Богом; завдання людини полягає в тому, щоб використати їх належним чином з метою становлення духовної досконалості. Згідно доктрини старця, справжня свобода полягає в смиренні та послуху. Відповідного до цього, головна мета християнського виховання настанова дітей у страху Божому для їхньої ж користі та користі для Вітчизни.

У справі християнського виховання необхідною якістю для наставника преподобний Амвросій називав уміння терпіти чужі недоліки – терпіння, яке базується на любові до людини [4, с. 49].

Педагогічні ідеї святого Іоанна Кронштадтського (1829 – 1908 рр.) пов'язані з вченням про любов як повагу до людини. Фундаментом цієї любові є любов до Бога. Головною метою християнського виховання є необхідність дати Вітчизні істинну (цілісну) людину [3, с. 120].

Педагогічні ідеї в працях Святих Отців визначалися як: ідея милосердя і людинолюбства (тобто прояв любові); ідея «благочестя» як результат виховання на основі любові та розумної суворості; ідея патріотизму (дати вітчизні істинну,

цілісну людину); ідея послуху та подвигу, як прояв істинної свободи особистості, виховання волі на основі розумної суворості; ідея праці (розумова і фізична праця як дисциплінований чинник дії, що перешкоджає розвитку пристрастей у дитячій душі і заперечує авторитарний стиль виховання).

Загалом педагогічні ідеї християнського виховання підлітків у працях Святих Отців були спрямовані на педагогічну підтримку природженої природи дитини в пізнанні істини та Богоспілкуванні як мети виховання, а також виховання серця та волі як змісту виховання.

Список використаних джерел

1. Жития и творения русский святых : Жизнеописания и духовные наставления великих подвижников христианского благочестия, просиявших в земле Русской [Текст] / сост. С. Тимченко. – М. : Донской монастырь, Современник, 1993. – 410 с.
2. Затворник Феофан. Что есть жизнь духовная и как на нее настроится свят. Феофан Затворник. – М.: Клип, 2004. – 279 с.
3. Крондштатский Иоанн. Моя жизнь во Христе / Иоанн Крондштатский. – М., 1990. – 207 с.
4. Оптинский Амвросий. Переписка с мирскими лицами / Амвросий Оптинский. – М. : ТСЛ, 2009. – 178 с.
5. Оптинский Макарий. Слово на пользу вашу / Макарий Оптинский. – М., 2006. – 133 с.
6. Филарет (Дроздов). Слова и речи : в 5 томах / Филарет (Дроздов). Т. 1. - М., 1873. – 379 с.

УДК 378.147.111

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ У РЕСПУБЛІЦІ ТУРЕЧЧИНА

О. С. Кабанська, м. Харків

Є. Ш. Маракли, м. Стамбул

У тезах визначено роль та місце індивідуальної роботи зі студентами у Республіці Туреччина. Розкрито, напрями здійснення індивідуальної роботи зі студентами у Республіці Туреччина: індивідуальні заняття (додаткові заняття, консультації, онлайн-консультації, бесіди), індивідуальні науково-дослідні завдання (участь у написанні наукових робіт; участь у студентських конференціях, олімпіадах) та виховні заходи.

Ключові слова: студент, індивідуальна робота, індивідуальні заняття, індивідуальні науково-дослідні завдання, виховна робота.

This article depicts the role and place of individual work with students at universities in the Republic of Turkey. The directions of individual work with students in Turkish universities have been revealed. They are individual classes (additional classes, consultations, online-consultations, talks), individual research tasks (students' participation in writing scientific papers, participation in student conferences and competitions) and educational events.

Key words: university student, individual work, individual classes, individual research tasks, educational work.